

Toneel over de tucht van directeur Bint

SIETSE DE VRIES

VROUWENPAROCHIE Klotterboeke, Van der Karbargenbok, Whimpysinger, Taas Daamde. Deze namen zijn de komende tijd geregeld te horen in De Kijfhoek in Vrouwenparochie.

Ze zijn onlosmakelijk verbonden met *Bint*, een korte roman van F. Bordewijk uit 1934. De namen horen bij de leerlingen van klas 4D op de school waar directeur Bint de scepter zwaait. Sytse Buwalda, die onder andere het *Bildts Woordenboek* samenstelde, bewerkte het boek voor toneel. Morgen is in dorps huis De Kijfhoek de eerste try-out.

Bint is het derde toneelstuk van Buwalda in een paar jaar tijd. Een bezoek aan De Harmonie in Leeuwarden, vijf jaar geleden, zette hem aan het schrijven. „Ik seach in foarstelling mei ûnder oaren Frederike Kleefstra en ik tocht: soks soe ik noch wolris mei *De sûnde fan Haitze Holwerda* dwaan kinne. Letter folge *De Hogerhússaak*. Ik skriuw allinne oer dingen dy't my boeie. Dan hear ik de minsken praten en hoech ik it allinne mar op te skriuwen. As se my freegje om earne in toanielstik oer te skriuwen, sis ik 'nee'.”

Sytse Buwalda – gepensioneerd natuurkundeleraar – maakte als gymnasiumleerling in Leeuwarden kennis met *Bint*. Hoewel de titel anders doet vermoeden, is niet directeur Bint maar leraar De Bree de hoofdpersoon van het boek. Hij verschijnt na de herfstvakantie op de school van Bint als invaller voor een leraar die is weggepest. Het eerste uur moet hij met 4D tegenover zich meteen vol aan de bak. Deze klas is door directeur Bint persoonlijk samengesteld uit de meest onaangepaste leerlingen en wordt niet voor niets De Hel genoemd.

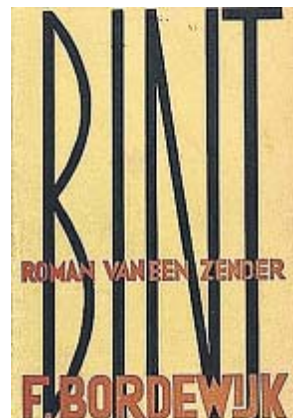
Bint gaat over de confrontatie van De Bree met 4D en over de onorthodoxe pedagogische opvattingen van directeur Bint: „Ik ben hoogst modern, ik eis dat het kind tienmaal gehoorzaamheid, tienmaal tucht zal kennen. Dat het door tien volwassenen wordt getuchtigd. Het individu gaat ten onder, door gebrek aan gehoorzaamheid en tucht.”

Het boek riep, kort nadat het was uitgekomen, de nodige kritiek op omdat het de stalen tucht in het onderwijs zou verheerlijken. Anderen – de meerderheid – zagen *Bint* als een waarschuwing tegen het opkomende fascisme.

Buwalda onderschrijft die tweede

Hans Smale (links), Maarten de Bok en Ruud Goeman. Rechtsonder Sytse Buwalda, die het boek *Bint* voor toneel bewerkte. FOTO'S LC

Velen zagen boek *Bordewijk* als waarschuwing tegen het fascisme

interpretatie. Daarmee is niet gezegd dat hij de denkbeelden van directeur Bint van a tot z afwijst. Toen hij zelf nog leraar was aan het Bogermancollege in Sneek had hij de reputatie 'streng' te zijn. 'Streng maar rechtvaardig' noemt hij het zelf.

Vierdeklassers – Buwalda gaf alleen les in de bovenbouw – traden de eerste keren bijna bevreesd het leslokaal binnen, maar tegen de kerstvakantie waren de meesten het erover eens dat het meeviel. En tegen de tijd dat ze zesdeklasser waren, gingen ze als volwassenen met elkaar om en was 'orde houden' volgens Buwalda al lang geen item meer.

Het is naar zijn idee niet toevallig dat *Bint* in de jaren dertig van de vorige eeuw werd geschreven. Er was in die crisisjaren grote behoefte aan orde

in de chaos. Dat deze drang naar orde soms escaleerde in de verheerlijking van het fascisme, doet aan de noodzaak van orde niets af. Buwalda: „Oarder is wat de learlingen sels wolle. Se fiele har dêr noflikker by en it komt it learproses ten goede.”

In de toneelbewerking komen geen leerlingen voor, het publiek dient als klas. Het stuk van Buwalda telt drie rollen: Bint, De Bree en Remigius. De laatste is de enige leraar die de methoden van Bint enigszins relateert.

Net als bij de voorgaande voorstellingen van Buwalda wordt *Bint* gespeeld door een ad hoc gezelschap, deze keer bestaand uit Hans Smale (De Bree), Maarten de Bok (Bint), Ruud Goeman (Remigius) en regisseur Luuk Eisema.

De muziek – uitgevoerd door zanger Foppe de Lang, gitarist Peter Manders, bassist Frans Meijerink en drummer Sybe Krol – stamt uit de tijd dat *Bint* werd geschreven.

De try-outs zijn op 10 en 12 januari, gevolgd door een besloten voorstelling op 21 januari. Verder wordt *Bint* nog op 21 en 22 februari gespeeld. De serie wordt afgesloten op het Stedelijk Gymnasium in Leeuwarden.